

Bijlage VMBO-GL en TL
2018

tijdvak 1

maatschappijkunde CSE GL en TL

Bronnenboekje

tekst 1

Nederlanders niet voorbereid op cybercrime

Nederlanders weten te weinig over online gevaren en hoe zij zich daartegen kunnen beschermen. Ook onderschatten zij de kans dat zij slachtoffer worden. Dit blijkt uit onderzoek van Alert Online. Ruim de helft van de Nederlanders heeft nog nooit van ransomware gehoord, terwijl dit 5 de snelst groeiende dreiging op internet is. Daarom geeft staatssecretaris Dijkhoff van Veiligheid en Justitie vandaag het startschot voor de campagne Alert Online.

Ransomware is de laatste paar jaar enorm populair geworden onder cybercriminelen. Het virus gijzelt je computer door bestanden 10 ontoegankelijk te maken en geeft deze pas vrij als je losgeld hebt betaald. In 2015 had 65% van de Nederlanders nog nooit van ransomware gehoord. Inmiddels is dit gedaald naar 53%.

Staatssecretaris Dijkhoff van Veiligheid en Justitie: “Internetcriminelen weten steeds weer nieuwe vormen te vinden om ons te verleiden om 15 bijvoorbeeld hun vervalste mails te openen, in te gaan op verzoeken of om op malafide advertenties te klikken. Wij moeten daarom ook steeds slimmer worden door onze cyberskills te verbeteren. Dit onderzoek laat zien dat we hier nog flinke stappen moeten zetten. Daarom starten tweehonderd partijen vandaag gezamenlijk de campagne Alert Online om 20 de cyberskills van burgers en bedrijven te verbeteren.”

Over Alert Online

Alert Online is de jaarlijkse bewustwordingscampagne die dit jaar plaatsvindt van 3 tot en met 14 oktober 2016. Alert Online is een initiatief van de overheid, het bedrijfsleven, het onderwijs en de wetenschap. 25 Tweehonderd partijen zetten zich in om de bewustwording en kennis over online veiligheid te vergroten en digitaal veilig gedrag te stimuleren.

naar: www.rijksoverheid.nl van 3 oktober 2016

tekst 2

Afleveringen van programma Opgelicht?! over cybercrime

Opgelicht?! Cybercrime duikt in drie speciale afleveringen onder in de wereld van de cybercrime. Van ID-fraude tot ransomware, en van Microsoft-scam tot phishing. Opgelicht?! Cybercrime speurt cybercriminelen op en ontmaskert ze. En laat zien hoe je jezelf kunt beschermen tegen deze sterk toenemende vorm van criminaliteit.

naar: www.npo.nl van 13 december 2016

tekst 3

Marleen Weulen Kranenbarg is criminoloog, gespecialiseerd in cybercriminelen. In haar promotieonderzoek vergelijkt ze online criminelen met hun offline variant. “Er is zo goed als niets bekend over daders van cybercriminaliteit. Tijdens mijn studie ontdekte ik dat bijvoorbeeld hackers totaal niet voldoen aan het profiel van de “standaard” crimineel, namelijk een laag opgeleid, impulsief persoon met een ongestructureerd leven en weinig bindingen.” Maar ook het beeld van de cybercrimineel – een slimme, puisterige jongen die in zijn eentje dagenlang op zolder achter zijn computer zit – is niet correct. “Je hebt lang niet altijd meer veel computerkennis nodig om cyberdelicten te kunnen plegen”, zegt Weulen Kranenbarg.

naar: Hypothese van december 2015

tekst 4

Over Alert Online

Op het werk, op school, thuis of onderweg. Met onze telefoon, tablet of computer. Gelukkig zijn we ons er ook steeds meer van bewust dat dit risico's met zich meebrengt. Maar weten we ook wat we kunnen doen om risico's te voorkomen? Continu bewustzijn over online veiligheid is een
5 aandachtspunt, maar daarmee zijn we er nog niet. We moeten ook weten wat we kunnen doen en hoe dat moet.

Daarom vraagt de campagne Alert Online één keer per jaar, twee weken lang, aandacht voor online veiligheid. Alert Online heeft als doel het vergroten van de kennis over en bewustwording rond online veiligheid en
10 het stimuleren van mensen om daarnaar te handelen door maatregelen te nemen.

Onze economie en samenleving moeten beschermd worden tegen online gevaren. Een zwakke cybersecurity¹⁾ heeft namelijk mogelijk grote financiële en maatschappelijke gevolgen. Kennis en kunde leiden niet
15 direct tot veilig internetgedrag. Daar is echte gedragsverandering voor nodig.

Deze website www.alertonline.nl is het centrale punt in de Alert Online-campagne.

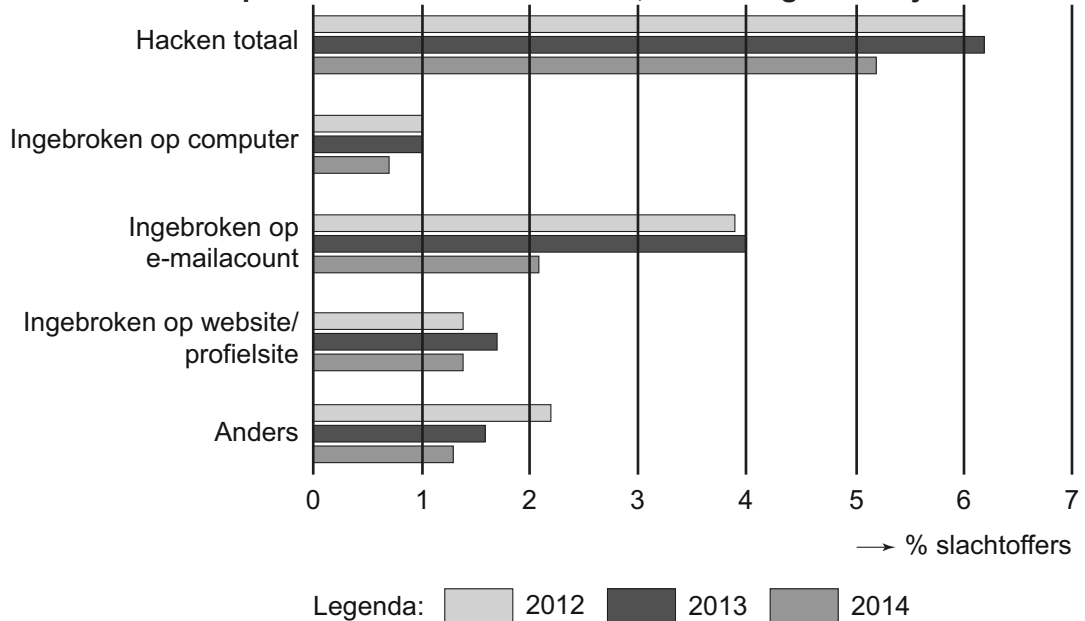
noot 1 cybersecurity = digitale veiligheid, internetveiligheid

naar: www.alertonline.nl van 1 maart 2017

tabel 1

Gegevens over slachtofferschap hacken, afkomstig uit de Veiligheidsmonitor

Slachtofferschap hacken - naar delictsoort, bevolking van 15 jaar en ouder

Toelichting: In de tabel staat hoeveel procent van de Nederlandse bevolking aangaf slachtoffer te zijn geweest van hacken. In 2014 werd bijvoorbeeld 5,2 procent van de Nederlandse bevolking hiermee geconfronteerd. Dit zijn ruim 700 duizend personen.

bron: CBS / veiligheidsmonitor (opvolger van de Politie monitor)

tekst 5

Forse kritiek op hackbevoegdheid politie

Tijdens een gesprek in de Tweede Kamer vanmorgen klonk forse kritiek op de hackbevoegdheid van de politie. De voorgestelde wet gaat veel te ver, vinden meerdere deskundigen die door de Tweede Kamer waren uitgenodigd om hun mening te geven over het voorstel van het kabinet. Het kabinet wil dat de politie op afstand computers, telefoons en andere apparatuur kan hacken.

De Nederlandse Orde van Advocaten is kritisch: volgens een woordvoerder van die organisatie kan de politie straks veel te makkelijk hacken. “Mijn pacemaker¹⁾ kan straks worden gehackt als ik mijn buurman een klap op zijn gezicht geef”, zegt hij.

Burgerrechtenorganisatie Bits of Freedom is eveneens niet tevreden. Volgens jurist Ton Siedsma van die organisatie komt de politie “wel erg dicht op het menselijk lichaam”, nu steeds meer mensen draagbare elektronische apparatuur bij zich hebben.

Het Openbaar Ministerie en de politie, die ook mochten spreken in de Tweede Kamer, zijn het niet eens met de kritiek. Volgens Inge Philips, afdelingshoofd bij de politie, is het hacken van een telefoon of computer veel minder erg dan een huiszoeking. “Als we ergens binnenvallen, soms met honden erbij, en je zit met de familie op de bank, is dat geen fijne ervaring”, zegt Philips. “En dan zien we alles in een huis. Als we hacken, kunnen we dat veel beter afbakenen.”

Volgens Philips is het “zeer onwaarschijnlijk” dat de politie in computers van onschuldige burgers gaat kijken. “Er worden wel eens fouten gemaakt, want politiewerk blijft mensenwerk”, aldus Philips. “Maar dat betekent niet dat we gaan rondneuzen in computers. Dat willen we helemaal niet.”

noot 1 De pacemaker is een apparaatje dat ervoor zorgt dat het hart in het juiste ritme blijft kloppen.

naar: www.nos.nl van 11 februari 2016

tekst 6

Meer mogelijkheden aanpak computercriminaliteit

De staatssecretaris van Veiligheid en Justitie krijgt in de Tweede Kamer steun voor het wetsvoorstel voor het vergroten van de politiebevoegdheden bij het bestrijden van computercriminaliteit. Maar er zijn ook kritische geluiden: wordt het internet er echt veiliger door?

5 Het hacken van apparaten van verdachten door de politie roept veel vragen en discussie op.

Een aantal woordvoerders van politieke partijen benadrukt het belang van het uitbreiden van de digitale opsporingsbevoegdheden.

– Mevrouw Tellegen **...(1)...**: die opsporingsbevoegdheden zijn nodig
10 om burgers en bedrijven te beschermen tegen cybercriminaliteit.

Niet alle woordvoerders zijn positief over de uitbreiding van de digitale opsporingsmogelijkheden voor politie en justitie.

– Mevrouw Van Tongeren **...(2)...**: we moeten niet te losjes omgaan met grondrechten zoals het briefgeheim.

15 De Tweede Kamer stemt 20 december 2016 over het wetsvoorstel en de ingediende moties.

naar: www.tweedekamer.nl van 13 december 2016